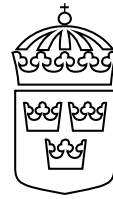

Regeringens proposition

2020/21:107

Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Prop.
2020/21:107

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 4 mars 2021

Stefan Löfven

Ardalan Shekarabi
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen trädde i kraft den 1 juli 2020. Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av maj 2021. I denna proposition föreslås att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av september 2021.

Lagändringarna ska träda i kraft den 31 maj 2021.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Regeringens och myndigheternas åtgärder för att hindra smittspridning	5
5	Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen förlängs	8
6	Konsekvenser av förslaget	12
7	Författningskommentar	15
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	16
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	17
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	18
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 mars 2021	19

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2020/21:107

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag.

Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, som gäller till utgången av maj 2021¹, dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av september 2021, dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av *maj* 2021.

Föreslagen lydelse

3.² Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av *september* 2021.

Denna lag träder i kraft den 31 maj 2021.

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 2020:1192.

² Senaste lydelse 2020:1192.

Genom den tidsbegränsade lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen infördes regler om att den som driver ett serveringsställe bl.a. ska ansvara för att trängsel ska undvikas och att verksamheten organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras (prop. 2019/20:172). Lagen trädde i kraft den 1 juli 2020 och har förlängts en gång (prop. 2020/21:38). Lagen gäller till utgången av maj 2021. En promemoria (S2021/00760) med förslag om fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen har tagits fram inom Regeringskansliet (Socialdepartementet). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissynpunkter på promemorian har hämtats in på ett möte den 5 februari 2021. Därtill har skriftliga synpunkter kommit in. Minnesanteckningar från remissmötet och de skriftliga synpunkterna finns tillgängliga i Socialdepartementet (S2021/00760).

Lagrådet

Förslaget innebär att lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska fortsätta att gälla till utgången av september 2021. Med anledning av att lagens giltighetstid förlängs föreslås också en följdändring i lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Lagförslaget är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats.

4 Regeringens och myndigheternas åtgärder för att hindra smittspridning

Covid-19 är en allvarlig sjukdom som i de svåraste fallen har en dödlig utgång. Virusets spridning är mycket snabbt och Världshälsoorganisationen (WHO) deklarerade den 11 mars 2020 att utbrottet av covid-19 är en pandemi.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att hindra spridningen av det virus som orsakar covid-19. Den 1 februari 2020 beslutades förordningen (2020:20) om att bestämmelserna i smittskyddslagen (2004:168) om allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom ska tillämpas på infektion med 2019-nCoV (SARS-CoV-2), dvs. den sjukdom som nu benämns covid-19. Den 1 juli 2020 trädde ändringar i smittskyddslagen i kraft vilket innebär att covid-19 är klassificerad både som en allmänfarlig och en samhällsfarlig sjukdom.

Regeringen har tillfälligt stoppat icke nödvändiga resor till Sverige från en annan stat än en EES-stat eller Schweiz, och Utrikesdepartementet har avrått från icke nödvändiga resor. Sedan den 6 februari gäller skärpta krav som innebär att alla utländska medborgare som vill resa in i Sverige,

Prop. 2020/21:107 oavsett vilket land de reser ifrån, måste visa upp ett negativt covid-19-test vid inresa. Testet får som huvudregel vara max 48 timmar gammalt.

Regeringen har även vidtagit åtgärder för att förhindra smittspridning i särskilda verksamheter och för att öka tillgången på skydds- och sjukvårdsutrustning etc. Regeringen har, i nära dialog med partierna i riksdagen, vidtagit en rad åtgärder för att mildra de negativa ekonomiska konsekvenserna av virusutbrottet för svenska företag och deras anställda. Exempel på åtgärder som har vidtagits är sänkta arbetsgivaravgifter, slopat sjuklöneansvar och stöd till egenföretagare vid sjukfrånvaro. Dessutom har regeringen infört omställningsstöd, omsättningsstöd för enskilda näringsidkare, korttidspermittering, likviditetsstöd i form av anstånd med skattebetalningar, kreditgarantier (företagsakuten), lättnader i a-kassan för företagare och sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter. I samband med att smittspridningen tilltagit har regeringen meddelat att flera av stödåtgärderna förlängs för att stötta svenska jobb och företag genom krisen. Regeringen har även presenterat ett statligt stöd under vilken vissa lokalhyresgäster får rabatt på hyran. Regeringen har också aviserat ett särskilt s.k. nedstängningsstöd som utformas som ett förstärkt omställningsstöd.

Enligt Folkhälsomyndigheten är det fysiska avståndet mellan personer och tiden som de vistas nära varandra en avgörande faktor för spridningen av det virus som orsakar covid-19. Risken för smittspridning är således stor i verksamheter där många för varandra okända människor samlas på små ytor under längre tid, t.ex. restauranger, barer och andra liknande miljöer. Detta gäller även när sådan verksamhet bedrivs av studentkårer och studentnationer. Regeringen bedömde mot bakgrund av detta i propositionen En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (prop. 2019/20:172) att det fanns behov av en reglering som kan förtydliga vilka smittskyddsåtgärder som ska vidtas samt en långsiktigt hållbar tillsynsorganisation som har tillgång till effektiva tillsynsverktyg.

Den 1 juli 2020 trädde lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen i kraft. Enligt lagen ansvarar den som driver ett serveringsställe för att serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till är utformade så att trängsel undviks. Besökare ska kunna hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra. Verksamheten ska även i övrigt organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras och det ska finnas rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras.

Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet har tillsyn över att lagen och anslutande föreskrifter följs. Nämnden får besluta de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och anslutande föreskrifter ska följas.

Folkhälsomyndigheten får enligt förordningen (2020:527) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen meddela föreskrifter om sådana smittskyddsåtgärder som avses i lagen. Enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (HSLF-FS 2020:37) ska den som driver ett serveringsställe vidta lämpliga åtgärder för att trängsel ska kunna undvikas på de inomhus- och utomhusytor som besökare har tillträde till. Mat eller dryck får endast serveras till besökare som sitter vid ett bord eller en bardisk. Besökare får dock hämta mat och dryck vid en disk, en buffé eller liknande, om det kan

ske utan trängsel. Besökare ska erbjudas möjlighet att tvätta händerna med tvål och vatten eller erbjudas handsprit. Besökare ska informeras om hur de kan minska risken för smittspridning. Den som driver ett serveringsställe ska vidare säkerställa att personalen får adekvat information om hygienåtgärder för att förhindra smittspridning mellan besökare. Sedan den 24 december 2020 ska den som driver ett serveringsställe se till att sällskap kan hålla minst en meters avstånd från andra sällskap och att antalet besökare i ett och samma sällskap uppgår till högst fyra personer. Föreskrifterna kompletteras med allmänna råd.

I prop. 2019/20:172 konstaterades att de krav som åläggs den som driver ett serveringsställe kan begränsa verksamhetens bedrivande och få negativa ekonomiska konsekvenser. Åtgärderna för att förhindra smittspridning bör anpassas efter det rådande läget och inte vara mer långtgående än vad som är nödvändigt. Lagen, som är tidsbegränsad och har förlängts, gäller till utgången av maj 2021 (prop. 2020/21:38). Vid förlängningen av lagen anförde regeringen bl.a. att det var smittspridningen i samhället och Folkhälsomyndighetens rekommendation om ett fortsatt nationellt regelverk om serveringsställen som föranledde förslaget om att förlänga lagen i fem månader till utgången av maj 2021 (a. prop. s. 8). Sedan beslutet om den första förlängningen fattades har spridningen av sjukdomen covid-19 ökat kraftigt.

Regeringen har vidare beslutat att införa ett tillfälligt förbud mot sådan servering av alkohol som avses i alkohollagen (2010:1622) mellan klockan 22.00 och 11.00. Förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol trädde i kraft den 20 november 2020. Förbudet har därefter skärpts, vilket innebär att det från och med den 24 december 2020 är förbjudet att servera alkohol mellan kl. 20.00 och 11.00. Förbudet mot servering efter klockan 20.00 har förlängts vid flera tillfällen.

Regeringen vidtar också åtgärder för att skapa förutsättningar för att skyndsamt erbjuda Sveriges befolkning vaccin mot covid-19-infektion. Regeringen har bl.a. ingått flera avtal om inköp av olika sorters vaccin. Därutöver har regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner ingått en överenskommelse som innebär att staten åtar sig att betala för vaccin och vaccinationer medan regionerna ansvarar för att utföra vaccinationerna. Vaccineringen inleddes den 27 december 2020. Fram till och med den 5 februari 2021 har 286 853 personer påbörjat vaccination i Sverige, vilket motsvarar 3,5 procent av befolkningen.

Ett lagstiftningspaket för liv och hälsa

Den 10 januari 2021 trädde lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (covid-19-lagen) samt ändringar i ordningslagen (1993:1617) och i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen i kraft (prop. 2020/21:79). Covid-19-lagen innehåller bemyndiganden för regeringen eller för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om särskilda begränsningar på flera områden, bl.a. när det gäller allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, platser för fritids- eller kulturverksamhet, handelsplatser, kollektivtrafik och inrikes flygtrafik samt platser för privata sammankomster.

Ändringarna i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, meddela föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas. Vidare får regeringen under samma förutsättningar, och om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda. Sådana föreskrifter ska underställas riksdagens prövning. Lagändringarna är utformade så att de ger möjligheter till ingripande åtgärder för att minska smittspridning på serveringsställen, liknande de åtgärder som möjliggörs på andra områden som omfattas av covid-19-lagen. Den lagen gäller till utgången av september 2021.

Med anledning av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen beslutade regeringen den 4 januari 2021 att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att under 2021, utifrån det rådande och det bedömda framtida epidemiologiska läget samt ur ett hälsofrämjande perspektiv, analysera vilka smittskyddsåtgärder som bör vidtas vid olika nivåer av spridning av det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Uppdraget ska delredovisas senast den 20 varannan månad med start i januari 2021, eller mer frekvent vid behov utifrån myndighetens bedömning av det epidemiologiska läget, så länge den nya lagen kommer att gälla.

5 Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen förlängs

Regeringens förslag: Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska fortsätta att gälla till utgången av september 2021.

Trots att lagen upphör att gälla vid utgången av september 2021 ska den fortfarande gälla för ärenden eller mål som har inletts innan lagen upphörde.

Lagändringarna ska träda i kraft den 31 maj 2021.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Folkhälsomyndigheten* framför att det är viktigt att rätt åtgärder sätts in för att bryta en utveckling men även att åtgärderna är hållbara och proportionerliga över tid. Detta gäller särskilt mot bakgrund av de inskränkningar i grundlagsfästa fri- och rättigheter som den föreslagna förlängningen innebär. *Folkhälsomyndigheten* kommer att fortsatt utreda vilka ytterligare smittskyddsåtgärder som bör vidtas för olika verksamheter vid olika nivåer av smittspridning, och kommer löpande att uppdatera sin bedömning. *Justitiekanslern* och *Konkurrensverket* påpekar också behovet av att vidtagna åtgärder är proportionerliga och nödvändiga.

Några remissinstanser har synpunkter på att det redan cirka fyra månader innan lagen ska upphöra att gälla föreslås att den ska förlängas.

Företagarna avstyrker förslaget och föreslår att regeringen avvaktar med en eventuell förlängning av lagen. *Företagarna* påpekar att det med nuvarande nivå på – och utveckling av – smittspridningen inte är motiverat att förlänga lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ytterligare fyra månader. *Hotell- och restaurangfacket (HRF)* påpekar att det är för långtgående att redan nu förlänga lagens giltighetstid till och med utgången av september månad 2021 med tanke på osäkerhet i prognoser om vaccinationsgrad och smittspridning. *Visita* avstyrker förslaget och anser att bedömningen av behovet av en förlängning ska kunna ske i bättre relation till den verkliga utvecklingen av situationen beträffande spridningen av covid-19. Det är svårt att se att det redan nu kan bedömas att det om närmare fyra månader finns behov av att förlänga lagens giltighet ytterligare fyra månader.

Ett par remissinstanser pekar på behovet av förutsägbarhet för branschen. *Länsstyrelsen i Västmanlands län*, som samordnar alla landets länsstyrelser, ser positivt på att förlängningen beslutas i god tid så att restaurangnäringen fortsatt har möjlighet att anpassa sin verksamhet till den gällande regleringen. Länsstyrelsen betonar vikten av god framförhållning för att stärka betydelsen av att verksamhetsutövarna ges tid att förbereda sig. Även *Sveriges Bryggerier* framför att beslut om restriktioner bör ha så lång framförhållning som möjligt för att underlätta verksamhetens planering och ekonomi.

Skälen för regeringens förslag

Efter en period med förhållandevis låg smittspridning under sommaren 2020 har spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 ökat kraftigt under hösten och vintern 2020/2021. Även antalet dödsfall har ökat under perioden och uppgick enligt Folkhälsomyndigheten i mitten av februari 2021 till totalt drygt 12 500. Enligt Folkhälsomyndighetens allmänna råd gäller för närvarande bl.a. att var och en bör begränsa nya nära kontakter genom att endast umgås med de personer som man normalt träffar. På restauranger och andra serveringsställen kan det samlas många människor under lång tid på en begränsad yta. Därmed kan det uppstå stora risker för smittspridning.

Svensk hälso- och sjukvård är tungt belastad och ansträngd av pandemin samtidigt som annan planerad vård ställs in eller skjuts upp. Detta orsakar stort lidande för personer som kanske redan har fått vänta lång tid på exempelvis en höftoperation eller annat icke-akut ingrepp. Hälso- och sjukvården ansvarar även för omfattande vaccinationsinsatser som – även om de kommer att bidra till minskad smittspridning på sikt – lägger ytterligare uppgifter på vårdens medarbetare.

Sverige befinner sig således alltjämt i en extraordinär situation. Det är inte möjligt att med säkerhet förutse hur pandemin kommer att utvecklas eller hur länge den kommer att pågå.

Särskilda begränsningar för att hindra spridning av sjukdomen covid-19

Den 10 januari 2021 trädde covid-19-lagen i kraft. Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av september 2021. Samtidigt trädde vissa ändringar i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen i kraft. Dessa ändringar – nya 11 och 12 §§ – innebär att regeringen eller

Prop. 2020/21:107 den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om långtgående inskränkningar i verksamheter som utgör serveringsställen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 11 § meddela föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Regeringen får under samma förutsättningar, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda. Föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda ska enligt 12 § underställas riksdagens prövning inom en vecka från den dag då föreskriften beslutades. Föreskrifter som meddelas med stöd av paragrafen behöver inte omfatta alla serveringsställen, utan kan inskränkas till vissa typer av serveringsställen där det finns särskilt stora risker för smittspridning. De nya bestämmelserna är innehållsmässigt lika bestämmelserna i covid-19-lagen och utgör tillsammans med den lagen och ändringarna i ordningslagen ett lagstiftningspaket som uteslutande syftar till att begränsa och hindra spridning av sjukdomen covid-19.

Lagens giltighetstid förlängs

Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen gäller endast till utgången av maj 2021. Mot bakgrund av den rådande höga smittspridningen, belastningen på hälso- och sjukvården och att övriga delar i det ovan beskrivna lagstiftningspaketet som ytterst syftar till att värna liv och hälsa gäller till utgången av september 2021 bör även lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen förlängas och gälla under samma tid, dvs. till utgången av september 2021. Liksom framfördes i förarbetena till den första förlängningen av lagens giltighetstid är det lämpligt att regeringen i samråd med bl.a. expertmyndigheter fortsatt följer utvecklingen av smittspridningen i samhället för att ta ställning till om regelverket bör upphävas, justeras eller förlängas ytterligare (se prop. 2020/21:38 s. 10). Lagändringarna bör träda i kraft den 31 maj 2021.

Några remissinstanser har synpunkter på att det redan nu föreslås att lagen ska förlängas. *Företagarna* avstyrker förslaget och föreslår att regeringen avvaktar med en eventuell förlängning av lagen. *Företagarna* påpekar att det med nuvarande nivå på – och utveckling av – smittspridningen inte är motiverat att förlänga lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ytterligare fyra månader. *Hotell- och restaurangfacket (HRF)* påpekar att det är för långtgående att redan nu förlänga lagens giltighetstid till och med utgången av september månad 2021 med tanke på osäkerhet i prognoser om vaccinationsgrad och smittspridning. *Visita* avstyrker förslaget och anser att bedömningen av behovet av en förlängning ska kunna ske i bättre relation till den verkliga utvecklingen av situationen beträffande spridningen av covid-19. Organisationen har svårt att se att det redan nu kan bedömas att det finns behov av att förlänga lagens giltighet ytterligare fyra månader.

Regeringen har förståelse för remissinstansernas synpunkter men anser att det – precis som *Länsstyrelsen i Västmanlands län* och *Sveriges Bryggerier* påpekar – i stället kan vara positivt om beslut om restriktioner tas med god framförhållning för att underlätta verksamheters planering och ekonomi. Under vintern 2020/2021 har flera nya, potentiellt mer smittsamma, varianter av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 upptäckts

i såväl Europa som andra delar av världen. Flera av dessa varianter har identifierats i Sverige. Inför våren 2021 har Folkhälsomyndigheten publicerat tre tänkbara scenarier för smittspridning – framtagna för att illustrera möjliga förlopp. Syftet är att utgöra stöd för planering vid en möjlig tredje våg av smitta. Den tredje vågen kan bero på ökade kontakter mellan människor eller på en kombination av ökade kontakter och spridning av en muterad och mer smittsam variant av viruset (Folkhälsomyndigheten 2021, Scenarier för fortsatt spridning, Interimsrapport). Läget kan således förvärras oerhört snabbt och risken för fortsatt spridning av nya, mer smittsamma, varianter av viruset talar, enligt regeringens mening, för ökad försiktighet. Det är därför fortsatt nödvändigt att säkerställa att alla adekvata åtgärder kan vidtas för att bromsa spridningen av sjukdomen covid-19. Såsom *Folkhälsomyndigheten* framför i sitt remissyttrande kommer myndigheten att fortsatt utreda vilka ytterligare smittskyddsåtgärder som bör vidtas för olika verksamheter vid olika nivåer av smittspridning, och kommer löpande att uppdatera sin bedömning. Detta är enligt regeringens uppfattning viktigt för att på ett träffsäkert sätt kunna säkerställa att rätt åtgärder sätts in vid rätt tillfälle.

En förlängning av lagens giltighetstid innebär fortsatta inskränkningar i egendomsskyddet och näringsfriheten. De krav på smittskyddsåtgärder som infördes genom lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen innebär till viss del rådighetsinskränkningar för exempelvis den som äger eller efter upplåtelse har rätt att nyttja en lokal och som driver ett serveringsställe men inte kan använda fastigheten fullt ut som planerat (se prop. 2019/20:172 s. 35). Föreskrifter om särskilda begränsningar som avser serveringsställen i enlighet med 11 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen – dvs. om att begränsa serveringsställets öppettider eller, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, besluta att serveringsställen ska hållas stängda – kan inte införas i större utsträckning än vad som är nödvändigt och proportionerligt. Det måste i det sammanhanget beaktas att sådana begränsningar kan påverka möjligheterna att bedriva vissa former av näringsverksamhet och därmed kan innebära ett ingrepp i egendomsskyddet och näringsfriheten. Regeringen instämmer i vad Folkhälsomyndigheten, *Justitiekanslern* och *Konkurrensverket* framför om behovet av att vidtagna åtgärder är proportionerliga och nödvändiga. Ett ingrepp i de aktuella fri- och rättigheterna får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Vilka begränsningar som kan anses proportionerliga är beroende av hur omfattande smittspridningen är vid den aktuella tidpunkten eller kan förväntas bli inom en nära framtid. Enligt förarbetena till de nya särskilda begränsningarna kan det inte uteslutas att det epidemiologiska läget med anledning av den pågående pandemin tidvis kan komma att vara så allvarligt att det skulle vara en proportionerlig åtgärd att för viss tid besluta att alla serveringsställen ska hållas stängda (prop. 2020/21:79 s. 46).

Såsom anges ovan bedömer Folkhälsomyndigheten att serveringsställen utgör en riskmiljö för spridning av covid-19. Att minska smittspridning för att värna liv och hälsa måste fortsatt vara en prioriterad fråga för samhället. De förslag som regeringen presenterar i propositionen motiveras således av ett angeläget allmänt intresse och bedöms vara förenliga med såväl regeringsformen som Europakonventionen.

Av rättssäkerhetsskäl är det viktigt att beslut som fattats med stöd av lagen ska kunna prövas i domstol även efter det att lagen har upphört att gälla. Det infördes därför en övergångsbestämmelse till lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som innebär att ett ärende eller ett mål får prövas efter det att lagen har upphört att gälla, om ärendet eller målet har inletts dessförinnan (prop. 2019/20:172).

Med anledning av att lagens giltighetstid nu förlängs finns det behov av en följdändring i övergångsbestämmelsen. Ändringen innebär att den upphävda lagen fortfarande ska gälla för ärenden eller mål som har inletts före utgången av september 2021.

6 Konsekvenser av förslaget

Regeringen föreslår att giltighetstiden för lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen förlängs till utgången av september 2021. Det innebär bl.a. att det under ytterligare fyra månader kommer att finnas krav på att den som driver ett serveringsställe ska ansvara för att vidta vissa åtgärder för att begränsa smittspridningen av sjukdomen covid-19.

Konsekvenser för företagen och deras anställda

Regeringen uttalade i propositionen En tillfällig covid-19-lag (prop. 2020/21:79) att de nya bemyndigandena i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen inte i sig påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, regionerna, kommunerna, företag eller andra enskilda och inte heller i övrigt ger upphov till några samhällsekonomiska konsekvenser. Om regeringen skulle meddela föreskrifter om särskilda begränsningar med stöd av de föreslagna bemyndigandena eller skulle bemyndiga en förvaltningsmyndighet eller en kommun att meddela sådana föreskrifter, kommer emellertid mer eller mindre omfattande effekter att kunna uppkomma på såväl kort som lång sikt. Det finns en inte obetydlig grad av osäkerhet om de sammantagna konsekvenserna av de tänkbara åtgärder som de föreslagna bemyndigandena möjliggör. Därför påpekades det i propositionen att det är av särskild vikt att regeringen dels gör en sedvanlig konsekvensanalys för det fall att föreskrifter med stöd av bemyndigandena ska tas fram, dels löpande följer upp effekterna av de åtgärder som har vidtagits (prop. 2020/21:79 s. 89).

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om ekonomisk kompensation (bet. 2020/21:SoU23 punkt 3, rskr. 2020/21:159). Enligt utskottet ska en verksamhet som drabbas av regeringens föreskrifter som meddelas med stöd av covid-19-lagen eller 11 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som huvudregel ersättas. I vilken form, på vilket sätt och i vilken omfattning ersättning ska beviljas får övervägas vidare i samband med att föreskrifterna tas fram.

Krav på smittskyddsåtgärder som beslutats med stöd av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, som t.ex. begränsningar i antalet gäster, hur serveringen organiseras och att besökare endast får äta och dricka medan de sitter vid ett bord, kan leda till både minskade intäkter och ökade kostnader. Eventuella förelägganden eller förbud som kommunen kan besluta om för de verksamheter som inte följer reglerna kan också leda till minskade intäkter, men detta kan förväntas främst för den tid ett sådant beslut gäller.

Arbetsmiljöverket betonar att arbetstagarnas arbetsmiljö kan påverkas negativt med anledning av de åtgärder som krävs för att skydda allmänheten och att det är viktigt att undersöka, bedöma och åtgärda alla eventuella nya risker som den nya situationen medför för arbetstagarna. Vid överväganden om vilka åtgärder som ska vidtas för att hindra smittspridning hos befolkningen, måste konsekvenser för serveringsställets personal vägas in. Regeringen instämmer i att detta är ett viktigt perspektiv som måste beaktas vid bedömningar av olika åtgärder. Det är ett ansvar för såväl beslutande myndigheter som arbetsgivarna att personal på serveringsställen inte blir sjuka på grund av smittspridning eller riskerar att drabbas av våld och hot – risker som delvis kan undvikas genom att exempelvis säkerställa att personal inte arbetar ensamma. Regeringen konstaterar att arbetsgivaren har det yttersta arbetsmiljöansvaret. Det följer av arbetsmiljölagen (1977:1160) och arbetsmiljörättsliga föreskrifter.

Ett antal remissinstanser har påpekat vikten av att serveringsställen får ta del av de stödåtgärder som regeringen har beslutat om. *Företagarna* framför att det inte kan bli aktuellt med nya och förlängda restriktioner för serveringsställen och andra sektorer av näringslivet innan regeringen och myndigheterna har säkerställt att de stödpengar som företagen har rätt till också har betalats ut som utlovats. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* påpekar att förslaget innebära stora och svåra konsekvenser för restaurangnäringen och ser med oro på ökad arbetslöshet bland unga och utrikes födda. Länsstyrelsen anser att regeringen bör se över stöd för drabbade företag. *Sveriges Bryggerier* anser att ytterligare begränsningar för besöksnäringen kommer drabba branschen hårt. Det krävs därför ytterligare stöd till branschen. Dessa stöd bör komma på plats så snart som möjligt. *Visita* påpekar att stöd som regeringen aviserar fortfarande inte syns på företagens konton – de har inte fått ut några stöd. Även *Restaurangbransch.se* framför att det är ett problem att det inte har betalats ut några ekonomiska stöd till krögare. Restaurangbransch.se har också synpunkter på de nya möjligheter som lagen ger om att begränsa öppettider på serveringsställen och framför att serveringsställen bör få möjlighet att ha öppet senare – det hindrar arbetslöshet och konkurser.

Regeringen har förståelse för de synpunkter som har inkommit och har under 2020 och början av 2021 fattat ett stort antal beslut om olika ekonomiska stöd till företag som drabbas av pandemin och av de begränsande beslut och föreskrifter som har fattats. Exempel på åtgärder som har vidtagits är omsättningsstöd till enskilda näringsidkare, handels- och kommanditbolag, omställningsstöd till företag som har fått minskad omsättning, stöd vid korttidsarbete, utökat statligt ansvar för sjuklönekostnader, anstånd med skattebetalningar, statlig lånegaranti för små och medelstora företag, tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter, tillfällig rabatt för hyreskostnader i utsatta branscher och stöd till inställda

Prop. 2020/21:107 eller uppskjutna kulturevenemang. Även på socialförsäkringsområdet har det vidtagits omfattande åtgärder. I propositionen En tillfällig covid-19-lag (prop. 2020/21:79) meddelar regeringen att den följer utvecklingen noga och är beredd att vidta ytterligare åtgärder om det behövs. Åtgärder som har ekonomiska konsekvenser för staten förutsätter – som i alla andra fall – att riksdagen har tilldelat regeringen nödvändiga befogenheter enligt regeringsformen, riksdagsordningen och budgetlagen (2011:203).

Konsekvenser för kommuner, regioner och staten

Förslaget innebär att kommunerna även fortsatt kommer att ha ett tillsynsansvar, och länsstyrelserna och Folkhälsomyndigheten kommer att fortsätta utföra de åtgärder som följer av lagen och förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Regleringen har inverkan på den kommunala självstyrelsen. Eftersom kommuner redan i dag har ansvar för tillsynen bedöms förslagen innebära ett begränsat ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Det bedöms inte möjligt att uppnå syftet med ändringarna med mindre ingripande åtgärder. Ingreppet bedöms därför vara proportionerligt.

Regionernas och smittskyddsläkarnas arbete med anledning av lagstiftningen kommer också att behöva fortsätta.

En majoritet av de kommuner som har svarat på remissen har framfört betydelsen av att de får kompensation för de kostnader som tillsynsupdraget medför. Bland andra *Jönköpings kommun* påpekar att kommunerna behöver ersättas för det merarbete som den tillfälliga lagen medför. Alternativ till ersättning blir annars att det ordinarie tillsynsarbetet hämmas. Kommunen anser att medel till kommunerna ska fördelas på samma sätt som ersättningen för arbetet 2020. Jönköpings kommun vill därför inte se en förändring av fördelningsnyckeln. *Båstads kommun* framför att om lagen förlängs över sommaren bör kommuner med stor besöksnäring kompenseras mera. Även *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* påpekar att kommunerna ska ha full kompensation och anser att medlen till kommunerna ska betalas ut direkt, utan särskild rekvisition.

Regeringen noterar remissinstansernas synpunkter och konstaterar att kommunerna sedan lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen trädde i kraft den 1 juli 2020 har fått totalt 150 miljoner kronor för perioden 1 juli 2020 till och med den sista maj 2021. Regionerna har för sitt arbete fått 11 miljoner kronor och länsstyrelserna 3 miljoner kronor. För de kommande fyra månader som lagen förlängs, dvs. från och med den 1 juni 2021 till och med den sista september 2021, beräknas kommunernas kostnader för tillsynsarbetet till 60 miljoner kronor, regionernas arbete med 4,4 miljoner kronor och länsstyrelsernas arbete med 1,2 miljoner kronor. Statens kostnader för den föreslagna förlängningen beräknas därmed uppgå till totalt 65,6 miljoner kronor. Regeringen avser att i god tid återkomma med besked om finansiering.

Liksom uttalades i förarbetena till lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen bedöms konsekvenserna för domstolsväsendet inte bli stora då flertalet verksamheter som meddelas förelägganden eller förbud sannolikt ser det som en effektivare åtgärd att åtgärda bristerna än att överklaga beslutet (prop. 2019/20:172 s. 40). Even-

tuella kostnadsökningar för domstolarna med anledning av förlängningen bedöms kunna hanteras inom befintliga förvaltningsanslag. *Förvaltningsrätten i Malmö* konstaterar att den tillfälliga lagen enbart medfört enstaka mål till domstolen och att den bedömning som görs i promemorian synes riktig, dvs. att verksamheterna väljer att åtgärda de påtalade bristerna i stället för att överklaga ett föreläggande. Prop. 2020/21:107

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av *september* 2021.

Punkt 3 ändras som en följd av att giltighetstiden för lagen förlängs till utgången av september 2021. Bestämmelsen ska i övrigt tillämpas på samma sätt som tidigare (se prop. 2019/20:172 s. 46). Övervägandena finns i avsnitt 5.

Sammanfattning av promemorian Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen trädde i kraft den 1 juli 2020. Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av maj 2021. I denna promemoria föreslås att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av september 2021.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, som gäller till utgången av maj 2021³,

dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av september 2021,

dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av *maj* 2021.

3.⁴ Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av *september* 2021.

Denna lag träder i kraft den 31 maj 2021.

³ Lagens giltighetstid senast förlängd 2020:1192.

⁴ Senaste lydelse 2020:1192.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Arbetsmiljöverket, Båstads kommun, Folkhälsomyndigheten, Företagarna, Förvaltningsrätten i Malmö Gällivare kommun, Göteborgs stad, Hotell- och restaurangfacket, Hudiksvalls kommun, Justitiekanslern, Jönköpings kommun, Konkurrensverket, Leksands kommun, Lunds kommun, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Malung-Sälens Kommun, Polismyndigheten, Region Gotland, Region Stockholm, Restaurangbransch.se, Stockholms stad, Sveriges Bryggerier, Sveriges Kommuner och Regioner, Täby kommun, Umeå kommun, Visita, och Åre kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Integritetsskyddsmyndigheten, Livsmedelsverket, LO, Riksdagens ombudsmän, Smittskyddsläkarföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges förenade studentkårer samt Uppvidinge kommun.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 mars 2021

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Johansson, Hultqvist, Andersson, Damberg, Shekarabi, Linde, Eneroth, Dahlgren, Nilsson, Ernkrans, Lindhagen, Hallberg, Nordmark, Stenevi, Olsson Fridh

Föredragande: statsrådet Shekarabi

Regeringen beslutar proposition Fortsatt giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen